

Skytterkongen

Store naturopplevelser, rifleskyting i verdensklasse, bjørnejakt i Russland, og i underkant av 300 felte elg. For tannlege Tore Hartz i Elverum, er livet best ute.

Høll kjeft, din tulling!
Onkel Hagbart roper dempet mellom sammenbitte tenner, mens han vifter advarende med sixpen-
cen i retning nevøen. Men det er for sent.

Året er 1971, og Tore Hartz befinner seg i Djupdalen nord for Rena på sin første elgjakt. Med elgkua rett foran seg, blir han plutselig usikker på om det er ku eller okse han har lov til å felle. Så han roper og spør onkelen. Det går dårlig. Skremt av den høyrøstede førstegangsjegeren, forsvinner elgkua inn mellom trærne og blir borte.

Lenger oppe i lia, kan onkel Hagbart konstatere at elgen slapp unna denne gangen, til tross for en perfekt los, og et skuddhold på beskjedne 40 meter.

46 år senere har Tore Hartz 273 elg på samvittigheten. Et par russiske brunbjørner er det også blitt. Selv Onkel Hagbart ville vært fornøyd.

SATSET PÅ SKYTING • Hartz er født og oppvokst på Rena i Østerdalen, i en tid da det gjaldt å hevde seg innen idrett. Som 16-åring ble han med i skyttergruppa i Hamar Idrettslag, og oppnådde raskt gode resultater. Etter seks år på tannlegeutdanningen i København, kom han tilbake til Norge. I 1973 ble han tatt ut til nordisk mesterskap i skyting. Og vant.

- Da ble jeg bitt av basillen. Ved siden av jobben, satset jeg hardt på sky-

Marco Polo-sauen er verden største sau. Den lever høyt til fjells og er utfordrende å jakte på. Tore Hartz har skutt en slik sau på 540 meters hold.

ting de neste ti årene. Det var en intens periode hvor jeg deltok i internasjonale mesterskap over hele verden. Jeg levde i skytermiljøet, sier Hartz.

I løpet av disse årene fikk han to sølvmedaljer i VM og to i EM, alle i 300 meter individuell rifleskyting. Han har flere nordiske mesterskapstitler, og enda flere norgesmesterskap, rundt 30 i alt.

Hvor enn han kom var Hartz alltid litt ekstra nysgjerrig når det gjaldt tenner og tannbehandling. Som statens gjest i Beijing under det militære verdensmesterskapet i 1982, løy han på seg tannverk, og ba guiden om å ta han med til en tannklinikk.

- Vi kom til et sykehus. Det var nokså primitivt, sju etasjer med åpen heis. Pasienter som ikke kunne gå selv ble fraktet i trillebårer. Tannklinikken hadde utstyr fra 1950-tallet. Jeg ble tatt imot av en kvinnelig tannlege, som viste meg ut så snart hun forsto at vi hadde samme yrke, humrer Hartz.

15 X RUSSLAND • På slutten av 1980-tallet, åpnet Sovjetunionen opp for jakt for utlendinger. Hartz lot seg ikke be to ganger, og dro av gårde sammen med broren og en kamerat.

- Vi fløy til Krasnojarsk i Sibir. Deretter kjørte vi nordover på Jenisej-elva til byen Thurukhansk, og videre halvannen time med helikopter inn i øde-

Ingenting slår elgjakta i Norge.

marka. Et vakkert område med mye spor og beiteskader, men vi så ikke en eneste elg. Som et plaster på såret tilbød russerne oss gratis bjørnejakt året etter, forteller Hartz.

Med seg på bjørnejakta fikk de forfatter og eventyrer Stein P. Aasheim. Han kom til Thurukhansk like etter jaktlaget fra Østerdalen, i den tro at han var første europeer på stedet siden Nansen. Den gang ei. Aasheim laget en reportasje fra bjørnejakta i Sibir som ble vist på NRK.

15 ganger har Hartz jaktet i Russland. Landet kan by på store dyr, og et gjestfritt folk. Også i Republikken Kirgisistan, i 4 000 meters høyde på grensen mot Kina, er det duket for spektakulær jakt.

- Vi var fire mann som ble fløyet inn i fjellene. To fikk høydesyke, og måtte holde senga. Vi som holdt oss på beina, dro ut for å jakte Marco Polo, forteller Hartz.

Marco Polo-sauen er verdens største sau. Den lever høyt til fjells og trives godt i steinura. Bukken kan veie mer enn 150 kilo, og de lange, snodde hornene kan måle 190 cm fra rot til spiss. Den er svært sky, og synssansen er sju ganger bedre enn hos mennesket.

- Hvis de blir skremt, løper de flere kilometer. Det er utfordrende jakt, for det er svært vanskelig å snike seg innpå dem. I tillegg kommer det tøffe terrenget og høyden, sier Hartz, som skjøt en Marco Polo-sau på 540 meters hold.

- Da gjelder det å ha et godt innskutt gevær, bemerker han tørt.

ELGOKSEN I YUKON • Hartz bor sammen med kona Inger og tre elghunder på et småbruk på Søreng i Hedmark, 15 km nord for Elverum. De har tre voksne barn som alle er flyttet ut av redet. Nedenfor huset renner Glomma sakte forbi, tre rådyr beiter fredelig langs bredden. På veggene i «troféstua» henger utstoppede hoder av blant annet Marco Polo-sau, steinbukk, elg og kronhjort, sammen med ulike gevirer på rekke og rad.

I et hjørne av rommet reiser en kamtsjatkabjørn seg på to bein. Den ble skutt våren 2000 på Kamtsjatkahalvøya i Sibir. På Norsk Skogmuseum i Elverum står et annet eksemplar av arten, også den skutt av Hartz på samme sted, i 2003.

Sammen med sine to sønner, dro Hartz til Yukon, Canada, for å jakte elg i 2013. Fra Dawson City ble de fløyet ut i villmarka med småfly, før turen fortsatte de på hesteryggen. De hadde fellingstillatelse på to elger. Den første fikk de etter et par dager, men den andre lot vente på seg.

Med bare to dager igjen av jakta, rir de oppover et dalføre. Guiden forteller at han ikke har vært i dette området på over 10 år. Hartz bruker kikkerten og speider utover landskapet. På 1 500 meters avstand får han øye på en busk – med gevir.

- Det kunne ikke være noe annet enn en elg. På hver sin side av busken stakk det ut en stor, hvit plate med tagger på, forteller Hartz.

For å komme innpå, rir de tilbake til dalbunnen og følger elva oppover. Plutselig bråstopper hestene og nekter å gå videre. 500 meter foran dem står en diger elgokse.

- Vi kom ikke nærmere enn 350 meter. Elgen sto rolig og betraktet oss. Guiden vår forsøkte å lokke, men elgen var ikke i brunst. Så begynte den å bli urolig. Det var langt hold, men jeg forsøkte meg på et kontrollert skudd. Ingen reaksjon. Sønnen min fyrte av et par ganger, men det var bom. Da elgen begynte å gå hadde jeg kun ett skudd igjen. Jeg trakk av, og det store dyret datt i bakken, forteller Hartz.

Elgen veide 450 kilo, og var den største som ble skutt i Yukon det året.

- Yukon er urørt villmark som byr på naturopplevelser av de sjeldne. Jeg blir varm om hjertet av å tenke på alle de flotte jaktturene jeg har fått være med på, både i Norge og i utlandet, sier Hartz.

ULVEN TRUER JAKTKULTUREN • Tore Hartz er 72 år gammel og har drevet som tannlege i Elverum omtrent like lenge som han har gått på jakt. Den eldste sønnen tok over driften av kli-

Tore Hartz deler hundeinteressen med kona.

nikken i 2012. Selv har han planer om å trappe ned til to og en halv dags arbeidsuke fra høsten av. Da blir det desto mer tid til jakt og naturopplevelser.

I oktober i år skal han skyte hjort i Skottland. Men for Tore Hartz finnes den aller fineste jakta rett utenfor døra. Hver høst samles jaktlaget i Osdalen i Åmot kommune. Der møtes to generasjoner elgjegere. Etter en lang dag ute i felten, og kanskje en elg eller to, er det tid for gode historier i koia utover kvelden.

- Ingenting slår elgjakta i Norge, og tidligere var det alltid mye elg i Osdalen. Men nå er ulven blitt et problem. Det er risikabelt å ha hundene løse. På grunn av den store mengden ulv i området er vi i ferd med å miste en jaktkultur i Østerdalen som er veldig viktig for folk, sier Hartz.

Han og kona har bodd på småbruket på Åsta i 20 år. En av årsakene til at de flyttet dit var interessen for hunder. Før kunne hundene løpe løse på tur i skogen. Det kan de ikke lenger. Nå er ulven blitt en reell trussel for familiens firbeinte.

- Ulven blir gjenintrodusert i norsk natur, men det er bare en liten del av landet som får hele trykket. Det er lett å like ulv når du kun ser den på TV, sier Hartz.

En stor del av livet har dreid seg om skyting og jakt. Konkurransene i inn- og utland. Fellesskapet som oppstår når jaktlaget samles rundt en felt elg. De gode historiene i koia. Naturen på sitt vakreste. Men det beste av alt, det er å gå alene.

- Å gå alene med en hund, få los, felle dyret, mage det, og få det transportert ut av skogen. Det er essensen av jakt. Jeg har hatt store opplevelser ute i naturen alene om høsten. Å gå to mil i myra er dessuten flott trening. Jeg har alltid vært fornøyd med yrket mitt, og ville valgt det samme igjen. Men jeg gleder meg til noen ekstra fridager fra høsten av. Da skal jeg ut på jakt, avslutter Hartz.

Tone Elise Eng Galåen
Foto: Privat